

BIBLIODRAMA

ett möte mellan tro och vetande

av Liselotte Geisler

Lotta Geisler, är folkhögskollärare vid Lidingsö folkhögskola och uttryckande konstterapeut. Hon utbildar sig f.n inom Bibliodrama i Tyskland. I sitt arbete som folkhögskollärare utbildar hon bl a fritidsledare och diakoner.

Bibliodrama bjuder in till en mångsidigt möte med bibeltexterna. Bibliodramat är flerdimensionellt och skapar en sorts helhet av olika uttryck, där kroppens och själens erfarenheter, liksom känslor, fantasi och intellekt, får plats. Texten är i ett bibliodrama inte "bara en text", utan texten utgör rummet och ramen för mötet med sig själv och andra människor. Det är detta som bibliodramatikerna kallar "text-rum".

När jag själv kort skall beskriva bibliodrama i olika sammanhang, brukar jag säga att ordet bibliodrama kommer av orden *biblio* som betyder bok och *drama* som betyder handling. Bibliodrama handlar om **ett möte** med den bibeltext vi arbetar med och **tolkningens drama** hos var och en, och hos gruppen tillsammans, i den aktuella situationen.

Det Europeiska Läropartnerskapet för Bibliodrama beskriver bibliodrama så här:

Bibliodrama lever av experiment: Bibliska texter och teman träder in i den aktuella kyrkliga och samhällsliga situationens kontext i relation till deltagarnas respektive erfarenhet och livshistoria. Det blir ett levande möte mellan enskilda, gruppen som helhet och texten. Därmed förs den religiösa traditionen vidare i ett växelspel mellan kreativt iscensättande och ansvarig reflexion.

Bibliodramat utgör alltså ett holistiskt möte med den bibliska texten – en förståelse med kropp och själ, med hjärta och förstånd. Texten blir därmed översatt till andra 'språk' – kroppens, klangernas, bildernas, gestaltnas, Ordet blir kött! Det handlar inte om en rationell förståelse utan om att bli berörd av texten. Må-

let är en relation mellan troshistorien och den personliga historien/biografien.

Professor Gerhard Marcel Martin (praktisk teologi vid universitetet Marburg), en av föregångarna och företrädarna för bibliodrama i Tyskland, ger en kort sammanfattning av metoden i boken i "Sachbuch Bibliodrama" (1995) och skriver ungefär:

Bibliodrama är i teori och praktik en hermeneutiskt grundad ansats att öppna upp inför bibliska texter och kristen existens. Bibliodrama är en öppen interaktionsprocess mellan "bibliskt överlämnande" och 12 – 18 gruppmedlemmar under ledning av en eller flera bibliodramatiker.

"Bibliodramat utgör alltså ett holistiskt möte med den bibliska texten – en förståelse med kropp och själ, med hjärta och förstånd. Texten blir därmed översatt till andra 'språk' – kroppens, klangernas, bildernas, gestaltnas – Ordet blir kött."

Egna erfarenheter, kända och okända, ska levandegöras i kontakten med berättelsernas situationer och personer, liksom irritationer, projektioner och blockeringar.

Målet är ett möte mellan situation och tradition – en sorts 'resymbolisering' sker genom att man lyfter fram detaljer, smakar på de enskilda orden befriade ur sina klichéer.

Ett bibliodrama består av flera moment och sträcker sig över flera dagar. Ansatsen är som nämnts holistisk och bibliodramat skall vara kroppsrelaterat (inklusive våra sinnen), estetiskt och teologiskt. I bibliodrama arbetar man med utgångspunkt från kroppsövningar och reflektion. Till det kan varje ledare och grupp efter kvalifikation och intresse lägga tyngdpunkten på djuppsykologiskt, teologiskt

eller religionspedagogiskt arbete. Enligt professor Gerhard Marcel Martin bygger bibliodrama-metoden på tre lika viktiga delar.

1. kroppsrelaterade övningar;
2. kreativt arbete/lek;
3. samtal och reflektion.

Kroppsrelaterade övningar

Kroppens betydelse i bibliodrama har som utgångspunkt det faktum att i varje människas livserfarenheter finns lagrade som kroppsminnen. Människan förkroppsligar sin erfarenhet, medvetet och/eller omedvetet. Därför försöker man i ett bibliodrama att lyssna till kroppens språk. Vi behöver "lära oss av med" automatiska reaktioner, värma upp våra sinnen och vår kropp så vi kan öppna oss för det som sker. Vår varseblivningsförmåga behöver ofta hjälp med att bli vaksam och öppen.

I vår tid och vår del av världen har kropp och själ länge skiljts åt och tankens kraft och förmåga har premierats på bekostnad av vårt kropps jag. Vanans makt är stor och vi är många som behöver övning och hjälp att våga lita på att vår kropp har något att bidra med.

Kreativt arbete

Arbetet på den inre och yttre scenen, t ex med bilder och psykodrama har sin plats i bibliodramametoden. Gestaltande arbete i olika material och med den egna kroppen rymmer många möjligheter, från Augusto Boals statyer till lerans mjuka möjligheter. Klang, rytm och röst kan kommunicera upplevelser och erfarenheter. Poesi och skrivande i olika former ger möjlighet till känslomässiga, bildmässiga, metaforiska, allegoriska eller symboliska uttryck med ord och lämpar sig särskilt i de senare faserna av bibliodramaprocessen. Man kan t ex. göra egna parafrafer, där man kan uppträda som både sig själv och någon annan. Man kan låta skorna som tillhör Abraham, Sara och Hagar få röst under natten och låta dem komma till tals, kanske skvallra om sina ägare. Brev är en enkel form för kommunikation. Med brev kan man förmedla information, ställa frågor och ge svar. Breven kan skrivas från den verkliga deltagaren till personer i texten, men också till textförfattaren.

Deltagarna kan också ikläda sig andra roller som brevskrivare. Kanske Maria skriver till deltagaren, eller statsministern får brev av Predikaren? Brev kan sändas i olika riktningar och ger olika tolkningsperspektiv och reaktioner. Uppläsandet berikar mångfalden av perspektiv.

Bibliodramametoden drar inga gränser till några uttryckande språk, det kan bjuda på maskbygge till film, fest och liturgiska former, rappande och vandringar i naturen. Det finns inga hinder eller regler för vilka språk som kan rymmas i ett Bibliodrama. Bibliodrama lever av experiment och är ett sorts laboratorium. Bibliodrama är spännande och lockar till nyskapande. Bibliodrama rymmer en osäkerhet som måste hanteras, men som också gör deltagarnas myndiga och nyfikna. Många är de gånger då deltagare uttryckt att de inte kunde förstå hur en enda text, ofta en man redan känner till, kan bli så intressant och väcka än mer nyfikenhet och lust att förstå efter flera dagars arbete med den.

Bibliodrama är att ge sig in i lekens värld, där allt både är på låtsas och verkligt på samma gång. Bibliodrama beskrivs som ett *'klargörande genom estetisk gestaltning'* vilket betyder att estetisk gestaltning är en lärande väg och en integrerad beståndsdel i klagörande-processen. Ett ord i texten kan t ex leda till en gest som inbjuder till fri interaktion där bildskapande kan vara den naturliga fördjupningen. I bilden finns dramat, i dramat finns rörelse, i rörelsen finns ljud, i ljudet finns färger, i färgerna finns...o s v. Den mänskliga instinkten är multikänslig och den s.k polyestetiken kan appliceras på alla konstnärliga discipliner (synlig konst, musik, dans, litteratur och teater). Olika konstformer engagerar på olika sätt olika sinnen, både som uttryck och som perception. Man skulle kunna säga att sinnena är de färdmedel genom vilka vår individuella historia 'bandas'. De lever sedan i oss som 'images', en sorts bilder (t ex synintryck, ljud, doft, smak). Därför kan också lagrad erfarenhet, upplevelser och känslor väckas till liv och komma upp till 'ytan' genom olika konstnärliga discipliner och nå en verbal och medveten nivå.

All vår lagrade erfarenhet lever vidare i nätet och påverkar vår förståelse, våra uttrycksmöjligheter och våra relationer. Det finns en grundläggande förbindelse mellan skapande uttryck och intrapsykiska processer, dvs det som sker i vårt inre, som kan synliggöras i bibliodramat och bidra till en autentisk och utvecklande känsla och förståelse för textens relevans och aktualitet för såväl individ som samhälle.

Själva undersökandet skulle också kunna beskrivas som lek, i likhet med hur barn upptäck-

er världen och söker förståelse genom leken. Den historiska konflikten mellan tro och förståelse är fortfarande ett faktum. Men tro och förståelse behöver inte vara varandras motsatser utan kan uppfattas som i ständig växelverkan. Det är inte så att man måste ställa det kritiska tänkandet åt sidan när man börjar leka. Tänkandet blir genom leken tvärtom intensivt stimulerat. Det som utmärker biblio-dramametoden är ordningsföljden där den öppnande, intuitiva leken kommer före den analytiska bearbetningen.

Det kan vara viktigt att förstå att när vi kliver in i lekens laboratorium, när vi tar roller och låter stenar och historiska, mytiska figurer och människor komma till tals, har vi gått in i en annan sorts verklighet. Den är annorlunda mot vår bokstavliga, vanliga verklighet, där stenar

"Bibliodrama rymmer en osäkerhet som måste hanteras, men som också gör deltagarnas myndiga och nyfikna."

inte kan prata och Abraham för längesedan är död. Men den är verklig såtillvida att den påverkar oss. Det liknar drömmarna vi har. De kan påverka oss under dagen, få oss att undra, oroa oss eller glädja oss. Drömmarna sägs spegla den bearbetning av vår vanliga verklighet som sker i det omedvetna. I aktivt drömarbete kan man försöka förstå vad drömmen har att berätta, trots att drömmen talar ett alldeles eget språk och att det är ett ovanligt språk för de flesta.

Bibliodrama har hämtat mycket inspiration från psykodrama, där ett grundläggande förhållningssätt handlar om att i vårt psyke finns röster från det förflutna som påverkar vårt fungerande i vardagen. Därför utvecklade Jacob Moreno, psykodramats fader, sin metod för att få insyn i vad som utspelas på våra inre teaterscener. I psykodramat kan jag möta min syster som bor långt bort eller min morfar som sedan länge är död. Men deras påverkan i mitt liv lever och i psykodramat låter man dessa personer ta fysisk gestalt. Jag kan visa någon hur mina inre 'skådespelare' ser ut, agerar och talar, och några kan spela dessa personer "som om" de är dem. Dramat tar fysisk gestalt och efteråt blir allas upplevelser något som kan hjälpa och ge perspektiv på mitt personliga drama.

I bibliodramat tar man tillvara denna möjlighet att närma sig det omedvetnas djup. I bibliodramat handlar vi "som om", *as if*, och efteråt reflekterar vi enskilt eller tillsammans kring vad som händer. Paulus, eller någon annan figur i texten, tar gestalt så som Paulus upplevs av mig. Att spela sitt inre på en yttre scen konkretiserar och kastar ofta nytt ljus över en situation, liksom ett agerande på den yttre scenen får betydelse i mitt eget inre. Det handlar inte bara om att dramatisera, utan om *hur* vi gör det, t ex. hur jag låter en bild eller en skulptur berätta sin historia eller reagera i en viss situation. En rörelse kan intervjuas, en klang kan uttrycka känslor etc.

Förståelse utifrån samtal och reflektion

Det finns en tro på att djupet finns på ytan, "the depth is on the surface", därför ges i samband med övningarna många möjligheter till reflektion och eftertanke i bibliodramat. "Långsamtheten" hjälper deltagarna att iakttä och hinna känna efter. Ofta ges möjlighet till stillhet, kanske liggande till musik, eller en stund för eget skrivande. De gemensamma rundorna som återkommer med jämna mellanrum ger möjlighet att dela tankar och känslor med varandra. På så sätt vidgas ofta perspektiven på textens tolkningsdjup, och toleransen för skillnader i de personliga tolkningarna ökar. Det som berikar är att så många människor ger bidrag tillsammans. De utgör en tolkande gemenskap och det hjälper alla att få en större förståelse.

Lotta Geisler

Centrum för Jungiansk Psykologi AB

Vintervägen 29, S-169 54 Solna. Tel/fax 08-83 07 00